

Cédulák XXXVIII.

„Ezernyolcszáznegyvennyolc, te csillag,
Te a népek hajnalcsillaga!...
Megvirradt, fölébredett a föld, fut
A hajnaltól a nagy éjszaka.
Piros arccal
Jött e hajnal”

– Petőfi Sándor szavai ma is időszerűek! A csillag fölragyogott az égen, ezzel megvirradt – piros arccal jött a hajnal... A költő úgy írta, remélte, hitte is – az egész föld hajnala lesz ez a csillag: a szent világszabadság köszönt majd be az égről... Ki merészelt volna oly elvetemült jövendülésre, hogy majd két évszázad sem visz ehhez közelebb...? – sőt ma, minden elemzés szerint, távolabb vagyunk tőle. Csak kerüljük el a világegés fenyegetését! Uram, segíts rajtunk!

1848. március 15-e, az akkor kirobbant forradalom dicsősége nyomán, azon nagyon kevés történelemformáló nap, amely összetartja nemzetünket. Ha azonban a márciusi ifjak társadalompolitikai céljait, eszmeiségét mai közéletünk szellemi palettájára helyezzük, akkor a százéves békediktátum által szétszabdalt ország határain belül és kívül élő magyarok másként aktualizálva rangsorolják őket. Hisz a Felvidék, Erdély és Délvidék magyarságának csupán az eltérő helyzete miatt is más-más a hozzá való viszonyulása –, hogy anyaországunk társadalmi-politikai megosztottságáról már szó se essék... Mindez egyszerre bizonyítja demokratikus közéletünknek és fájdalmas törésvonalainak a valóságát...

1848, te csillag! '56-hoz hasonlatos! Az idegen zsarnokságnak, a megszálló külső hatalomnak a lenéző, megalázó uralma ellen kelt föl az elnyomott magyar, és valóban a nép, a város és falu lakói egyaránt... Mindkét forradalomnak a szomszédos eurázsiai nagyhatalom seregei vetettek véget. Világos síkján Görgey bölcsessége révén fegyverletétellel kerültük el a magyar fiata-

lok ezreinek halálát, ami a pesti utcákon nem volt lehetséges, ott piros vér ömlött... A kegyetlen, vérgőzös megtorlás pedig tort ült még évekig, 1848 és '56 után is...

Manapság ismét szabadok lehetünk hazánkban, határainkon belül, most a csillaglegendának, 1848. március 15-ének pesti ifjai előtt tisztelegve, mélyen fejet hajtva, adózva teljesületlen álmaiknak... Reméljük jobb jövőt – mindünknek!

– ebben a megveszekedett világban minden politika, amelynek táborai vannak, természetesen ellentétesek, sőt kirekesztők. A mai Afganisztán ezerral politika, ordítva. Mégsem megy ki a fejemből, mintha csak közöm lenne hozzá. Tán harminc-egynéhány éve egy csoport magyarral Üzbegisztán határán jártunk – mivel ez a terület akkor *önként és dalolva* a nagy Szovjetunió része volt, a határ is csak képletes, de mégis létező –, helyi kíséronk a szobányi méretű és a távoli, semmi-be vesző kikövezett útra mutatva megjegyezte: „Ez vezet Afganisztánba.” Föltűnő csend fogadta szavait. Vajon megvan-e még az óriásoknak vagy éppen tankjárdának épült kirakós? De más foglalkoztat. Azok a képek a repülőtérről, ahol a hazájukból menekülők ezrei elállják a szállítógépek kifutóit, belekapaszkodnak a szárnyakba, fölmásznak a fölszállásra váró óriások tetejére, a pilótafülkéken ülnek, tisztára, mint az örültek, akik rettenetesen félnek – mi lesz, ha bejönnek? Előttem apám arca, amint a Móra utcai lakásban *várták* az oroszok bejövetelét Szeged elfoglalásakor. Rettenetesen félt ő is, pontosan azt élhette át, mint most ezek az emberek. Az európai ruhákban reszkető, jajgató nők, fiatal lányok, aszszonyok, akik arcukat elrejtő, alakatlan maskarába bújva szoronganak, mert holnaptól rabszolgák lesznek, uruk és parancsoló férjük kiszolgálói, tudatlan tyúkok... Mindegy, mit dolgoztak eddig, végzettség, képzettség, életkor – ha nem viszik

el a győztesek kapcarongynak, megúszták! Afganisztán legfontosabb exportcikke ezután is a mákvirág nedvének ópiuma marad, természetéhez nem kell nyelvvizsga, sem e-rendszer, csak az, mint évezrede... Ahogy ezt a szerencsétlen népet megszállták a most repülőkön menekülő eddigi urai, ugyanúgy becsapta az '56-os magyarokat a biztató világhatalom – apáink hittek nekik... vesztükre tették. Vagy 1849-ben Világosnál, a pusztán... „Az nem lehet, hogy annyi szív / Hiába onta vért” – de lehet! Vörösmarty szíve megszakadt – a világhatalmak továbbléptek... Mi változott?

– egy jóakarátú ember figyelmezteti olvasóit: azok a migránsok, akik Kabulban a reptér kerítésén dugják át gyermekeiket, és zokogva könyörögnek a fölszállásért tülekedőknek, vigyék magukkal a kicsiket. Igaz, szándékuk szerint ők is migránsok. Meg azok a milliók is, akik öt évvel ezelőtt beözönlöttek Nyugat-Európába, fiatal férfiak, nincsenek irataik, nem tudni, kicsodák, mit akarnak. Eleinte német nők is fogadták csoportjaikat Berlinben, másutt, egy kissé zavart mosollyal, virággal. A kancellár szelfizett velük, és közölte, megoldjuk problémájukat! Multikulti! Most a Politico fotókat is közöl egy autószerelő meg egy talán kukoricabetakarító bevándorlóról. Mindezt annak illusztrálására, ami a cikk lényege: 2100-ra Európa népessége 30 millióval fog csökkenni! Kapaszkodjatok! Nem lesz elég orvos, összeomlik a nyugdíjrendszer! Egek! Jut eszembe, ilyen távlatos gondolkodásra hivatkoztak Trianon indoklásánál Clemenceau hívei is, miszerint, ha így cselekszenek, nem támadják meg még egyszer őket a németek... Cserébe szétosztották Magyarországot majdani védelmezőik között. Nekik ez a távlatos észjárás nem jött be. Ráadásul más elemzők attól félnek, a robotika olyan tempóban, robbanással fejlődik, hogy kiszorítja a dolgozó embert. Marx nagy álma (már ha tényleg hitt benne), világ proletárjai, egyesüljete! – már csak ezért sem jött össze. Legújabbban különben olyan államszövetségről olvasni, melynek tagjai nem akarnak kaput nyitni afgán menekülők milliói előtt. Sőt, az is elhangzott, miért nem menekülnek a velük szomszédos közel-keleti országokba... A tengerentúli világhatalom közben a ki a fiú, ki a lány játékba merült, még nem tudni, mire

jutnak egymással. Bizonyára rosszul látom a mai világot, amely jó útra lel majd annyi szenvedés nyomán. Uram, légy velünk!

– amiről csak te tudsz – ha van ilyen. De tán muszáj lennie, mert annyira nem lehetsz szegény, hogy még titkod sincs, tartja a mondás... Ha a személyes győtrelem elől menekülnél, de akaratod ellenére megüli a lelked – nincs kiút, fohászkozd, s viseld ezt is a többivel! Baj, ha kiül az arcodra, megláthatják. Sáncold el, bújtasd, megzavarna másokat! Gyónhatsz róla, ha van kinek, de csak ha értő fülekre lelsz, különben ne hozd elő – fölösleges. Fogyatékod őrizd, te kaptad – majd viszed magaddal, bár odaát vélhetően nem kísért... Hatalmasokról, gonoszokról, rejtélyes személyekről titkot őrizned – csak ha nincs menekvés! Jámborságokat persze lehet, de manapság szörnyvilágunk mindenre kapható alakokkal teli, hát jól vigyázz! Jobb nem tudni mást, mint a többiek – különben céltáblára kerülhetsz! Ma olyan időket élünk, hogy a történéseknek világtól elzárt holdudvara van, amit nem mutatnak meg neked sem. Talán kiderítheted, de megint csak jól vigyázz – őrzik azt! Legjobban teszed, ha krimi olvasol, és megtartod magadnak a gyilkosok nevét, különben bajt hozol fejedre akaratlanul – tisztára, mint a filmekben...

– „Költő vagyok – mit érdekelne / engem a költészet maga?” – József Attila mély értelmű szavai az *Ars poeticából*. Mindig is afféle kivagyiságnak éreztem, van is benne ilyen érzés, de legalább annyi rohanás, sajnálja mindentől az időt, ami elvonná a versírástól. És most nézem Horváth Elemér versét: „ne kérdezd hogy miért / mi sem tudjuk / és ne kérdezd hogy mennyibe került / költők vagyunk nem könyvelők” – más szavakkal, de ugyanazt mondja..., mint minden igazán elkötelezett ember. Neki az a dolga, hagyj őt, nincsen annyi ideje, sem ereje, hogy másra is fussa. Ilyennek vélem a gyógyítót, mindenféle megszállottat, tudós gondolkodót, akinek az élet rövid, minden erejét leköti, elégeti a munkája. Lehet érzéketlen, akár közönyös mások szenvedésé iránt, de meggyőződése, neki az a dolga, amit szenvedéllyel végez, a többi csak amolyan kényszerű, mégis halasztható kötelesség... Ő az Alkotó Ember, gyakran kevés neki az élet, hogy

szabaduljon feszültségétől, a pohár után nyúl, Sherlock Holmes kokainnal pihente ki magát... ki miben talált magának enyhülést. Áldás vagy átok az égi adomány? Talentumod, ha van, egyben kihívás, megbirkózol vele? Te aligha tudod megítélni varázserőd hatalmát, kivált nem, amit kihasítótál vele a világból... József Attila bizonyosan fönmarad 100 év után is, kortársai, későbbi pályatársai közül vajon kik?

– 60 éve érettségiztünk, netán kicsivel régebben, nem is számolok utána. Olyan ijesztően távol van a mától. A régmúlt része lett, jóllehet, még itt vagyunk az akkoriakból néhányan. Eszemben sincs számba venni a történeteket, nem is tudnám szétválasztani egymástól az eseményeket – fontos, nem? Inkább a világot mondom, bár a magyar világ is az akkori nagy rendszerek része volt, olyannyira, hogy akkor fordult, amikor azok más alakot öltöttek. Ma nincs a nagy SZU, de a Kreml hatalma aligha kisebb, rakétái is... Akkor mitől, hogy már semmi sem ugyanaz? Mi, akik végigéltük ezt a rendkívül hosszú időt, tapasztalhattuk, valamikor a '80-as években kilépett addigi keretei közül a rend, s azóta is utat keres... Mi itt, az EU keleti végén afféle utat váltó, hagyomány nélküli demokráciákat építünk, ismét távolodva a Nyugattól, amely most *baloldali*, és átír sok mindent, meg a focimeccs előtt gyászolja egykori gyarmatosító múltját, fél térden... További vezeklésként Churchill londoni szobrára táblát akasztottak: *Ez az ember rasszista* felirattal. Amerikában ezt már régebb óta teszik, ott szobrokat is döntenek... Eközben egy másik országban ugyan a nők is járhatnak egyetemre, de ha más megoldás nincs, pokróccal, lepedővel különítik el őket a férfiaktól... – ha így *haladunk*, az EU-t követve, Marx szobrát hamarosan visszaállíthatják a korábban nevét viselő pesti egyetem előcsarnokába... Ma talán semmire sem jelenthetjük ki: *Az nem lehet, nem történhet meg!* Várd ki a végét, majd eléld áll! Ezért az út vége sem látszik – más bolygóra költözünk (hihi), fölme gyünk a mennybe (de jó lenne!), vagy csak fölénk száll a por – *mint a kendő*... – voltunk?

– mintha az időjárás is kibillent volna a megszokottból, hol trópusi hőség, aztán egy nap alatt átbillen az őszi hidegbe, majd vissza... mi

is hányódunk hideg-meleg között, egyszer ettől, másszor mástól szenvedünk. Valami arany középútra vágyakozunk, bár inkább csak képzeljük, hogy egykor lehetett ilyen... Vélhetően éppen diktatúrák idején, amikor mindenki kusolt, hallgatott, ahová állították, helyén maradt. Ma önmegvalósító, útkereső állapotban élünk, szabadon! Még születésünk kapott eredendő nemiségünk sem végleges, ha úgy „érzem”, nekem a lányokkal kellene mennem pisilni – nosza! Nemzedékek tömege élte le úgy az életét, hogy ilyenre nem is gondolhatott, legfőljebb legtitkosabb pillanataiban – ma *legszebb álmaink* is megvalósulhatnak... bizony. És ez jó? Kinek? Nézem a tavaly még népszerű tévést, aki egy ideje eltűnt, most elmondja az ilyen tudatlanoknak is – már egy éve teknősöket őriz egy indonéz vadrezervátumban, közvetlen szomszédja természetesen szintén magyar, aki vett egy jó darab őserdőt, ott él egyedül. A stúdióban is simlis sapkát viselő egykori sztárriporter szavait több százezren követik a neten: dicsekszik, és naponta kérdik sokan, hogy juthatnának ki ők is oda teknőspásztornak... Boldogtalanok vagyunk, vagy csak elvagyódunk? A brexit óta Kelet-Európából a britekhez érkezett bevándorlók 60%-a román állampolgár. Őket legalább nem a teknősök vonzzák, mormolom, bár ha az otthon taszítja őket, az sem sokkal jobb... A szellőrózsa meg csak lengedezik az erkélyen, amerre a szél fújja, mélyen meghajol, szirmait összehajtotta ugyan, de marad, ahová Etelka ültette. Nem szűnő figyelemmel bámulom őt is.

– az első emberpár története a Paradicsomban, alaposabb elemzés nélkül is, sokat elárul az emberről, ahogy mi, maiak is gondolkodunk magunkról, az európai hagyományok alapján. A kígyó Évát csábítja el, Ádámmal nem is próbálkozik... Éva egy apokrif legenda szerint úgy emlékszik vissza, őt félrevezette, becsapta az álnok gonosz! Ő csak úgy elvolt magában, bámészkodott, a tiltott fa gyümölcsét nézte, amikor a gonosz megkísértette. Mert ott minden teremtettség értette egymás nyelvét, s hírért sem hallották a hazugságnak! Ádám ekkor csapdába esett. Eltolhatta volna Éva almát kínáló kezét, mondván, az almától görcsöl a hasa, de ő sem tudott még hazudni. Ha elutasítja – elszakítja a köteléket, a

sorsközösségét Évával. Ez beláthatatlan helyzetet teremt. Évát száműzetésre ítéli az Úr? De egyedül kikerülni a föld kegyetlen poklába – biztos pusztulás... Ráadásul oda az isteni terv, a gonosz győz, az ember nem indul útjára. Ádám elfogadta Éva kezéből az almát, majd rémülten bújt a bokrok közé, meghalván Urunk lépteit... Bűjőcskázni felelősségvállalás helyett – máig megszókkott. Így az első emberpár dicstelenül elbukott? Éppen nem. Szembefordult Teremtőjével? Önálló útjára lépett – *veled, Uram, de nélkülöd.*

– nem mintha meglepő lenne, és dicsekvésre sem méltó, de észlelem az idő múlását – magamon. Fájdalom, mert ilyet az ember titkol, de magam előtt nem tehetem. Nem érdekelnek a hírek, amelyek pedig biztosan fontosak, mivel az újság címdalán szerepelnek – fényképpel. Mármint Lőrinc és Andrea „álomesküvőjéről”. A színhely sem, a ruhája sem, egyebek sem vonzanak... Az sem, hogy a világszám amerikai bombázó, egyébként énekes – kikerült apja pénzügyi gyámsága alól... És a hírek özöne, amely kiáradva zúdul ránk, mintha csak részesei lennénk ennek a gigászi világnak, amely beszippan, ha teheti, és végre helyedre tesz a milliók közé, akik számontartják, követik kedvenceiket jóbanrosszban. Ma ilyen a világ, ha nem fogadod el, fölöslegként kilógsz a sorból. Lehet egyiket nem szeretni, csak a másikat – de az *egészet* tagadni: lázadás! Mert az rendjén van: elfordulva kuckódba bújni, legyen az bármi is – de a világ folyása ellen tiltakozni, sőt elmarasztalni azt – felségsértés! A modern, mai élet pontosan erre van kitálva, ha nem érted – magadra vess! Nem kell gondolkodni! A látható mögött: csak a pusztá fal, a tükör hátlapja üres. Legfőljebb az adóhatóság, ha kaparászik, az már hír, sőt vezető hír lehet! Valakit nyertes pályázata felől kérdeztek – egyből lerakta a mobilt. Ez igen, egy kicsit föltupírozva – címlapos anyag is lehet, de vastag betűs mindenképpen. Persze, csak amíg él, pár perc, mert már ott van nyomában a 90 éves úrutas! És Győző is megcsalta, meg őt is felszarvzták... ez a világ, amelybe belenő az ifjúság, nemzedéktől meg idegen, másként nevelődtünk. Megoldás? Ne olvass ilyet, keress *valódi* hírt – már ha találsz, mert nem lesz könnyű... és akkor még nem is politizáltunk!

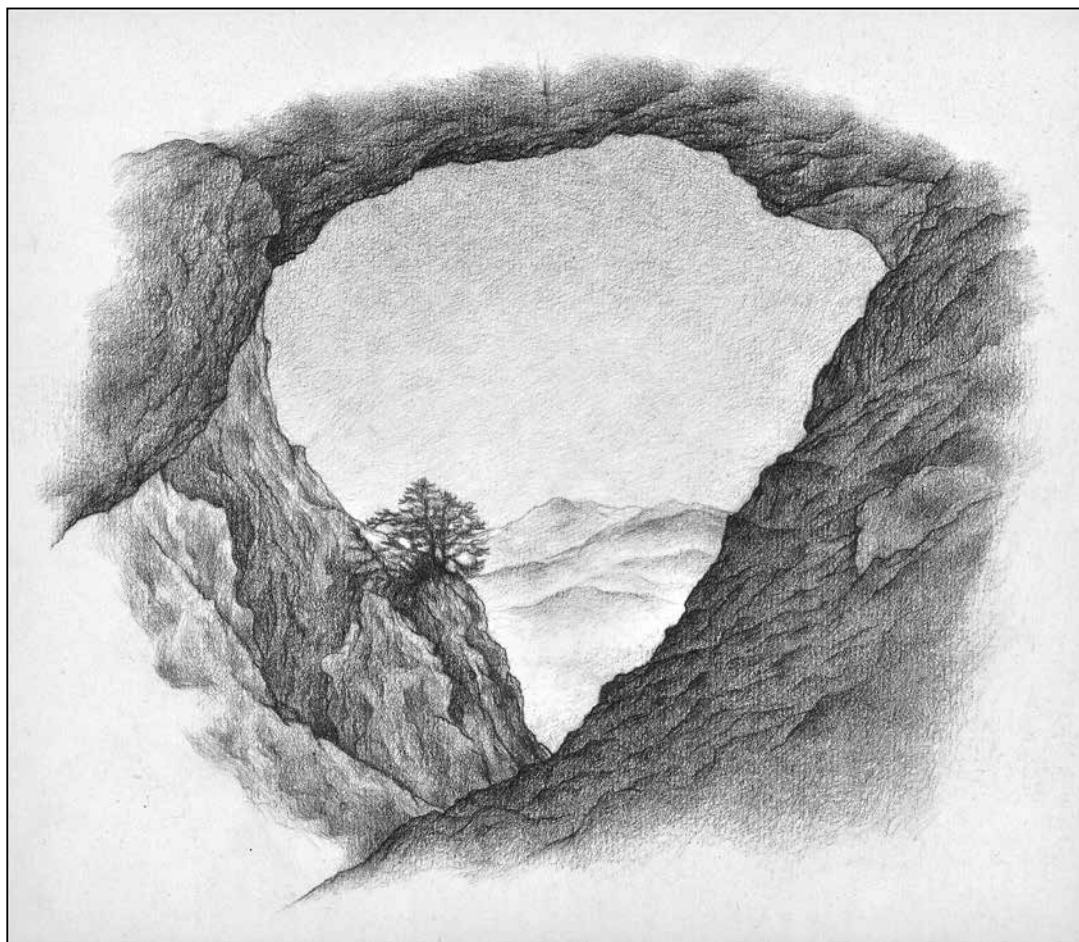
– mi van a világegyetem után? Néhány egyszerű szóval megfogalmazható kérdés, amelynek jelentése éppen úgy rejtély, mint a meg sem született válasz. Csak a napokban olvastam a kérdést, Newton korabeli tudóstól, a választ kihagytam. Mert nem tudható. A 19. század, mondhatni, diadalmasan föllelt materializmusa szerint a világ megismerhető, s ennek igazolása legfőljebb várat magára – de sem elméleti, sem elvi akadály nincs! Méltatlan lenne élcélődni, az *ősrobbanásnak* nevezett, fölfoghatatlan esemény előtti létezőkről töprengeni, hiszen ennek megfejtésére nyilvánvalóan alkalmatlanok vagyunk, elménk számára nincs fogódzó... Istenbe vetett hitünk leveszi rólunk az elgondolhatatlan megnevezésének felelősségét. Természetesen ez nem tilalom, bárki törekedhet bármely gondolati cél elérésére – földön, égen egyaránt. Legfőljebb szellemi energiánk végessége szab határt... és más, földi életünkben közvetlenül belátható hasznú feladatok vizsgálata célszerűbb lehet... Különben is ott a tudni vágyó hindu meséje: gyermekkorában hallotta, hogy a föld egy világbíró teknősbékán nyugszik, ami megnyugtatta. Felőttként azután elméjét megtámadta a kétely: na de mi tartja a teknőst? Büszkén házalt kérdésével, ami bebizonyította, nem élt hiába! Telt-múlt az idő, mígnem vénségére valaki fölokosította: egy világbíró elefánt agyaráin kuporog a teknőstata! Jut eszembe, Fred Hoyle, Einsteint követően a legjelentősebb elméleti fizikusnak mondott gondolkodó, aki a közelmúltbeli halála előtt utolsó üzenetében azért aggódott, hogy az emberiségnek a világuibe számolatlanul küldött társkereső üzenete még bajt hoz ránk... Olyan is meghallja, akit nem szeretnénk...

– tudományos beszélgetés a tévében *Ez itt a kérdés* címen. A jelenkori európai/amerikai civilizáció föloldhatatlan ellentmondásai és végzetes lecsúszása a tárgykör, nem ügyelve a néző érthetőségi igényére – pedig az alapkérdés létezik! Ha szabad akaratom szerint élek, végletesen kilógek a sorból, mert a mai világ – minden liberális ígérete dacára – rabszolgatartó. Robotolj és fogyassz, de jobbára mindent az elvárások szerint! Ha megtagadod, lázadsz, ezért előbb-utóbb kiközösítenek. Lehetsz más, mint a többi – de ebben nem segítenek a fene nagy szabad-

ságukban... Sőt, ha túl sokan akarnak a maguk útján járni – a *normális* élet kerül veszélybe! Nem születnek a nők, nem vállalod a családi kötelességeket, nem akarsz dolgozni, munka nélkül kell autód, pénz – szembefordulsz a rend törvényeivel! Valamennyi deviánst elbír a többség, de ha nincs kellő számú utód – fogyunk, netán elfogyunk... Nyugati megoldás: migráció... A lépcsőházban éjszakánként meghúzódik valaki, a kinti hideg elől a pihe-puha liftet választva, időnként lemegy a földszintre, onnan a kapun kívülrre üríteni (még jó!), majd vissza a hetedikre vagy magasabbra... Hiába hallottam elégszer Szent Miklós lovag történetét, aki köpenyét kettéhasítva megosztotta azt a didergővel... És amint hallom az éji neszekből, más lakó sem siet segítségé-

re – pedig szabadságunkban állna! Ő szabadon reszket a hidegtől – én behódolva az *elvárt*nak, lapulok a takaró alatt – mint a többi! És ha egy egész csapat szabad didergő jönne be éjszakára? Rendőrség! Barátom nem engedné szavazni az analfabétákat, mások a hajléktalanokat, a nagyon szegényeket, sokan ki nem mondva a *nagyon* öregeket – úgysem éri meg a következményeket... Jó a szabadság – ha élni tudunk vele... És hol tudnak? De ma már ne tessék jönni az angolokkal, skandikkal, a gloár (gloire [francia] – dicsőség, a szerk. megj.) népével, mert épp elégszer rácáfoltak... Látom a legújabb szobordöntést, Kolumbuszt helyezték valami városszéli helyre – New Yorkban... Szép új világ!

Kis növény a sziklán